

NOVÁ KONCEPCIA ČINNOSTI PRACOVNÉHO SPOLOČENSTVA PRE STREDNÚ A JUHOVÝCHODNÚ EURÓPU NEMECKEJ AKADÉMIE ARL

Po niekoľkých rokoch úspešnej spolupráce odborníkov z Nemecka a ďalších piatich krajín pri výmene aktuálnych poznatkov v oblasti regionálneho rozvoja a regionálneho plánovania sa vedenie pracovného spoločenstva pre strednú a juhovýchodnú Európu (EAG MSO) rozhodlo pre podstatnejšiu inováciu. Doterajší model individuálnych tematických referátov prezentovaných počas zasadnutí nahrádzujú priebežne pracujúce projektovo orientované pracovné skupiny. Predbežne sme o pripravovanej zmene informovali aj v čísle 3/2001.

Rozhodnutie padlo na jar roku 2001 na zasadnutí v Lubľane a prvé stretnutie organizované podľa novej koncepcie sa uskutočnilo v Prahe 30. 11. 2001, kde vedúci štyroch pracovných skupín predstavili svoje projekty ostatným účastníkom. V diskusných vstupoch, ktoré nasledovali po každej prezentácii, sa vo vzájomnej výmene názorov upresňovali a korigovali jednotlivé výskumné zámery.

V nasledujúcej informácii prinášame stručný prehľad jednotlivých projektov a ich hlavných cieľov, tak ako odzneli na pražskom stretnutí.

Ako prvý s osnovou projektu pod názvom „**Kooperácia miest a regiónov v konkurenčnom prostredí**“ vystúpil prof. Rudolf Giffinger z TU Wien. Podnety a východiská pre svoju výskumnú prácu nachádza v aktuálnych trendoch, ktoré rozvíjajú donedávna relatívne stabilné systémy osídlenia a podľa jeho slov v konečnom dôsledku smerujú k naplneniu vízie polycentrického priestorového rozvoja. Na jednej strane ide o stupňujúci sa konkurenčný boj medzi významnými európskymi mestami, ktorý nachádza svoj protipól v komplementárnom trende vzniku regionálnych kooperačných väzieb. Oba vo veľkej miere vďaka odbúraní bariér v procese európskej integrácie, čím sa zlepšili podmienky pre mobilitu finančného i ľudského kapitálu, rozšírili sa záujmové územia miest a otvorili sa pre nové trhy.

Projekt je však ťažiskovo zameraný na kandidátske stredoeurópske krajiny, keďže v nasledujúcich rokoch by sa malo ťažisko integráčného procesu presunúť práve tam. Predbežný koncept predpokladá zapojenie hlavných miest šiestich stredoeurópskych

krajín - Prahy, Viedne, Berlína, Bratislavy, Budapešti a Lubľany. S výnimkou Prahy a Berlína budú menované mestá skúmané aj v rámci dvoch medzinárodných sietí miest, a to podunajskej - Viedeň-Bratislava-Gy(r)-Budapešť a východoalpskej - Lubľana-Maribor-Graz-Klagenfurt.

Teoretickým výstupom projektu má byť vypracovanie opcí pre polycentrický priestorový rozvoj v podobe odporúčaní pre stredoeurópske krajiny všeobecne, ako aj z hľadiska konkrétnych mestských systémov. Popri zástupcoch jadrovej skupiny EAG MSO by pracovný tím mali dopĺňať aj lokálni aktéri a inštitúcie, odboroví špecialisti a odborníci na problematiku európskej integrácie. V rovine úvah zatiaľ zostáva možnosť využitia programu Interreg IIIB/Cad-ses II v rámci podporných projektov.

Prof. Isolde Roch (I/R Dresden) si za tému svojho výskumného projektu zvolila „**Cezhraničný management pre ochranu, využitie a rozvoj krajiny vo vybraných európskych prírodných oblastiach**“, reagujúc tak na rozmach medzinárodnej spolupráce na úrovni prihraničných regiónov. Typickým znakom tejto spolupráce je, že iniciatívu v nej preberajú agilní lokálni aktéri uprednostňujúci neformálne plánovacie prístupy, založené na budovaní širokého konsenzu, známe najmä v Nemecku ako „regionálny management“. I. Roch si za cieľ stanovila preskúmať možnosti uplatnenia regionálneho manažmentu ako inovatívneho plánovacieho nástroja pri prekonávaní prekážok vyplývajúcich z odlišných plánovacích a administratívnych systémov jednotlivých krajín pre plnenie špecifických úloh ochrany prírody v prírodných oblastiach, kde rieka tvorí štátnu hranicu a zároveň aj spája oblasti na oboch svojich brehoch.

Na základe skúseností, získaných v čiastkových projektoch budú stanovené všeobecné princípy uplatnenia regionálneho manažmentu, jeho metód a techník pre danú aplikačnú oblasť. Projekt bude pozostávať z prípadových štúdií vo zvolených hraničných regiónoch v častiach povodí riek Aache (Nemecko-Rakúsko), Dilja (Holandsko-Belgicko), Labe, Odra-Visla, Morava a Tisa.

Účastníci diskusie sa prihovárali za rozšírenie záberu projektu tak, aby sa

okrem preferovaných ekologicko-ochranných hľadísk zaoberal aj ďalšími aspektmi prírodných oblastí, najmä sklbením funkcií prírodného prostredia so sídelnými, výrobnými a rekreačnými funkciami.

„**Informačné technológie, databázy a ich využitie v regionálnom a priestorovom plánovaní**“ je názov ďalšieho projektu, ktorý figuroval v pracovnom programe EAG MSO pre rok 2001. Podľa vedúceho projektu, prof. Karla Maiera (ČVUT), hlavným produktom by malo byť vytvorenie prehľadného súhrnu základných informácií o národných a regionálnych GIS-databázach a systémoch v strednej Európe, relevantných pre priestorové plánovanie. Náplňou takejto metadatabázy budú údaje o rozsahu a obsahu dát v GIS, mierkach digitálnych podkladov, aktuálnosti a periodicite údržby a predovšetkým informácie o dostupnosti a kompatibilitate dát. Predmetom záujmu budú dáta viazané na prvky a javy fyzického prostredia.

Jedným z deklarovaných cieľov je vytvorenie spoločného súboru základných GIS dát na úrovni krajín, ktoré budú do projektu zapojené (ČR, Nemecko, Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, Slovensko a Slovinsko). Okrem iného by to by to mohlo znamenať uľahčenie cezhraničnej spolupráce na spoločných rozvojových projektoch. V súčasnosti prebieha formovanie tímu spolupracovníkov a nadväzovanie odborných kontaktov so špecialistami na problematiku informačných systémov z jednotlivých krajín.

Prítomní delegáti hodnotili projekt ako mimoriadne ambiciózne a zhodli sa v názore, že vzhľadom na známy fakt vzájomnej inkompatibility národných GIS-systémov, ide o skutočne neľahkú úlohu.

Štvoricu projektov uzatvoril doc. Ma-roš Finka. Predstavil víziu „**Združeného Stredoeurópskeho centra pre výskum a vzdelávanie v oblasti priestorového plánovania**“, ktoré by malo kontinuálne nadväzovať na činnosť pôvodného centra „SPECTRA“, založeného pred štyrmi rokmi z iniciatívy STU v Bratislave s cieľom realizovať postgraduálne vzdelávacie kurzy. Pri jeho zrode stáli špičkové zahra-

ničné partnerské inštitúcie: ARL Hannover, IUG Grenoble a University of Newcastle upon Tyne. Vďaka rozrastajúcej sa publikačnej činnosti a ďalším odborným aktivitám, činnosť centra už dávno presiahla dimenziu postgraduálneho vzdelávania a tým naznačila zmysel jeho ďalšieho pôsobenia.

Pripravovaný zámer počíta s podstatným rozšírením a prehĺbením činnosti centra na poli výskumu, zavedením ďalších foriem vzdelávania (doktorandské a post-doktorandské vzdelávanie), pri prehĺbení spolupráce s doterajšími partnermi a nadviazaní vzťahov s ďalšími výskumnými pracoviskami v krajinách EÚ a v stredoeurópskom priestore. Úlohou centra má byť prepájanie základného

a aplikovaného výskumu, a tak ako doteraz, dôraz sa bude klásť na komplexný pohľad na problematiku plánovania v integračii ekonomických, sociálnych a prírodných aspektov. Prostriedkom pre dosiahnutie týchto cieľov je získanie finančnej podpory z prostriedkov poskytovaných EÚ, ktorá je viazaná na uznanie tohto centra ako „Center of Excellence“.

Projekty, ktoré zahájilo pracovné spoločenstvo, budú ťažiskom jeho činnosti v období nasledujúcich dvoch až troch rokov. Vedenie EAG MSO si od novej koncepcie sľubuje zefektívnenie svojej práce dlhodobejším koncentrovaním výskumných kapacít na vybrané témy, zintenzívnenie komunikácie medzi členmi spolo-

čenstva počas obdobia medzi jednotlivými zasadaniami, čo by malo priniesť posun od epizodickej smerom k permanentnej činnosti. Konkrétne projekty lepšie zodpovedajú požiadavke posilniť aplikovaný výskum, navyše ich publikované závery budú poskytovať hmatateľnejšie výsledky.

V budúcom roku čakajú pracovné spoločenstvo ďalšie organizačné zmeny – na zasadnutí v Maďarsku oficiálne prevezme funkciu od doterajšieho I. predsedu doc. M. Finku na ďalšie dva roky prof. I. Roch a zástupcom predsedu sa stane prof. K. Maier.

*Ing. arch. Jaroslav Coplák
Fakulta architektúry,
STU Bratislava*